

MARINA STEPNOVA

AED

Vene keelest tõlkinud Erle Nõmm

Originaali tiitel:

Марина Степнова

Сад

Москва, Издательство АСТ, 2020

Toimetanud Krista Mõisnik

Sarja kujundanud Jüri Jegorov

Disainer Villu Koskaru

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

© Marina Stepnova, 2020

The publication of the book was negotiated through

Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency (www.bgs-agency.com).

Tõlge eesti keelde © Erle Nõmm ja Tänapäev, 2021

ISBN 978-9916-17-001-4

www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

*tsaiar aj tsierp, tsemiäv, tsesuellam,
tselõn, tsevõtnräk khe tsetsilegüs,
tsesimutsivik aj tsesimughah uularäp,
tsedaprok khe tseadanräk, tsetemrään,
tsahök aj tsesubmäl, tsabmahidnuH*

Esimene peatükk

Emä

7

Teine peatükk

Isa

75

Kolmas peatükk

Tütar

109

Neljas peatükk

Vend

187

Viies peatükk

Poeg

257

ESIMENE PEATÜKK

EMA

Küll see Nataša on ikka võluv!

Nadežda Aleksandrovna silitas raamatut väikese tugeva käega ja pigistas heameelest isegi silmad kinni. Köide oli nahast, soe – kõik raamatud Borjatinskite majas, kaasa arvatud äsja ilmunud, köideti ümber, seejuures telliti nahk spetsiaalselt Firenzest – õhuke, pruunikas, õrnade elavate laikudega.

Et sul ka kahju pole Itaalia lehmasid tühja-tähja peale raisata, emake? muheles Vladimir Anatoljevitsš, kes kiitis muide salajas heaks kõik abikaasa kapriisid. Naine oli suurepärase pereema; hoolimata oma kuivast kõrgest võõramaa päritolust (Nadežda Aleksandrovna oli sündinud von Stenbock), elas ta laia vene elu ja – mis peamine – naeris kahekümne viiendal abieluaastal ikka veel mehe naljade üle.

Võib-olla ehk ainult raamatud! Oh need raamatud!

Nadežda Aleksandrovna ei jätnud vahele ühtki uudisteost üheski kolmes talle tuntud keeles (prantsuse, saksa, isegi vene) – kuigi, jumal hoidku, kullake, vene keeles, tundub, pole küll mingit mõtet lugeda! Raamatukogule oli Peterburi majas eraldatud avar peosaal – head inimesed korraldavad säherdustes balle, aga meie kogume nurkadesse tolmu.

Mis Peterburist rääkida, kui kolmes mõisas ei saanud raamatute vahel ringigi pöörata ja nüüd täitus ka neljas kiiresti rämpsuuga ning Nadežda Aleksandrovna, kes oli alles kevadel allkirjastanud ostukreeposti maale ja majale Annas, alustas uue häärberi sisseadmist just raamatukogust ning mõtiskles juba, kas mitte kutsuda ajutiselt kohale igav saksa noormees tillukeste siretavate vistrike plejaadiga laubal, kelle nime polnud keegi vaevunudki meelde jätma. Noormees juhtis Borjatinskite Peterburi raamatukogu ja käis majas kaks korda kuus, kriuksutades tasakesi kingataldu ja hoides endast eemal, minekuvalmis punakaid, rumaluseni ausaid luterlase käsi. Ta pidas kataloogi, tellis perenaise näpunäidete järgi ja omal äranägemisel haruldasi ja uusi raamatuid ning oli vaikselt, kõigile märkamatuks, kuid peaaegu meeltesegaduseni armunud Nadežda Aleksandrovnasse, kellega oli vahetanud ehk kümme sõna.

Ükskord, eksinud uksega, avastas ta ootamatult ahtas, lämbes, siidist ja palavusest läbitepidud toakeses Nadežda Aleksandrovna ballikingad, väikesed, seest üleni roosad, ning oleks peaaegu minestanud kirest ja õnnest, nii et ka kolm aastat hiljem, tiisikusse suremas, nägi ta enda ees aina peaaegu auklikuks tantsitud õrn taldu ja pomises – kingakesed, kingakesed –, kuni kõik läks lõpuks segamini, kuni kõik sai läbi, kuni see elu, see piin ta vabaks laskis ...

Venemaa, Lethe, Lorelei.

Ta ei saanudki teada, et kingad polnud isegi Nadežda Aleksandrovna omad, vaid kuulusid ühele tema rohkearvulistest sitsisatsilistest tädi- ja onutütardest – perekond oli meeletult suur, meeletult rikas, läbistades suguseltsi täieverelise vereringega kogu tollast Venemaa ilmakorraldust.

Nadežda Aleksandrovnale taheti teada anda, et hädavares-raamatukoguhoidja on surnud, aga unustati ära.

... Ah? Mis sa lehmade kohta ütled, emake? Kas tõesti pole kahju?

Jäta, rehmas Nadežda Aleksandrovna heasüdamlikult. Küll nüüd võttis lehmad südameasjaks. Niikuinii lähevad biifsteekideks. Loe parem – nii võluv, et isegi ümber jutustada ei saa.

Vladimir Anatoljevitiš kõõritas kahtlevalt „Sõja ja rahu” viimast köidet, mis oli äsja ilmunud – 1869. aastal. Krahv Lev Nikolajevitiš Tolstoi oli kahtlemata heast suguvõsast ja näidanud end sõjaväe-teenistuses parimast küljest, mis oli Borjatinski, vürsti ja kindralfeldmarssali vaatepunktist vaieldamatu voores, aga miks peaks korralik inimene siis romaanikesi kribima ja neid veel pärast avaldamagi! Ei, liiliad ei näe vaeva ega ketra*, Nadjake, nii et säästa mind, ole armas, oma tunde pursetest.

Jalgu järele vedades astus ligi teenija, kelle Nadežda Aleksandrovna oli kiiruga, enne Tanjuška saabumist, toatüdrukuks määranud, küsis pilku tõstmata, kuhu kästakse serveerida teed – nagu poleks niigi selge, et juuliõhtul tuleb teed juua ainult aias. Ja palun laske lauale tuua värskeid vaarikaid. Kuulnud harjumatu „teiet”, läbistas paksupepulist arminäolist teenijatüdrukut tõmblus, nagu oleks ta tugevad jalad saanud nõgesenähvaka, ja ta lahkus samamoodi, silmi tõstmata. Nadežda Aleksandrovna ohkas – ta oli harjunud, et Peterburis võis ta keisrinnale, kellega lähedalt läbi käis, öelda „Mašake” ja „sina” ning seda pidigi tegema, kuid uksehoidja oli „teie, Afanassi Grigorjevitiš” – nii jällegi võis kui ka pidi. Neitsilik viinamarjakihar riimus võluvalt lehtla sambalookega, mis oli samuti läbinisti võluv, kuid mida polnud värvitud liiga kaua, et see märkamatuks jääks. Vast ostetud Anna rahvas jahmatas oma harimatuse ja laiskusega. Laiskuse ja harimatusega. Nagu igal pool.

Kooli peaks siin avama, ütles Nadežda Aleksandrovna.

* Ja rõivastuse pärast, mis te muretsete? Pange tähele lilli väljal, kuidas nad kasvavad: ei näe nad vaeva ega ketra (Matteus 6:28)